Leder 01/09

ULIKE PROBLEMSTILLINGER OMKRING OMSORGSLØNN er et stadig tilbakevendende tema. Omsorgslønn er kommunal godtgjørelse til pårørende eller frivillige omsorgsytere med omsorg for personer som har stort omsorgsbehov på grunn av alder, funksjonshemming eller sykdom. Ingen har automatisk rett på omsorgslønn, men kommunen er pliktig å ha et slikt tilbud. Til tross for et relativt detaljert rundskriv, er det store forskjeller fra kommune til kommune hvordan søknader om omsorgslønn håndteres. Et horribelt eksempel, er Gloppen kommune. Her søkte en familie om omsorgslønn i 1997, kommunen svarte ikke på brevet. Da familien etter 10 år søkte på nytt, samtidig som de etterlyste svar på den tidligere søknaden, svarte kommunen med avslag på begge. Etter klage har fylkesmannen nå avgjort at familien var berettiget omsorgslønn, og pålagt Gloppen kommune å betale for de 16 årene familien skulle hatt denne støtten. Det kan se ut som om fylkesmannen tolker kriteriene for tildeling annerledes, og mener omsorgsyteren har et sterkere rettskrav enn det kommunene mener er riktig. Fordelen er at det hjelper å klage, men det er ressurskrevende for omsorgspersoner å måtte gå enda en runde med forvaltningen før de får det de rettmessig har krav på.

Og så er det jo sånn at alt henger sammen. Dersom en familie har et voksent familiemedlem som bor hjemme fordi det ikke er bygget nok bofellesskap, vil de kanskje oppleve behovet for økonomisk kompensasjon større enn om barnet er lite. De må være ulønnete miljøarbeidere fordi kommunen ikke har klart å stable et botilbud på beina. Det gjør at familier med funksjonshemmede barn i mindre grad er yrkesaktive, og har lavere inntekt enn andre. Vi vet også at det er kvinner som i størst grad påtar seg denne omsorgsbyrden, 60 % slutter i jobb eller går ned i stilling. Resultatet er at de ikke får ivaretatt sin egen karriere, har dårlig økonomi og til slutt ender opp som minstepensjonister.

Det er et faktum at bygging av omsorgsboliger tar alt for lang tid. Mange voksne blir boende i foreldrehjemmet langt ut over det som er tilrådelig. Og det er et faktum at det er svært tilfeldig om omsorgspersonene får omsorgslønn som dekker deler av det arbeidet de utfører eller ikke. Det er nødvendig med noen presiseringer slik at vi kan få et mer helhetlig system, det skal ikke være avhengig av hvor du bor om du får støtte eller ikke. Og det er nødvendig med en gjennomgang av andre, kanskje bedre, måter å gi familier hjelp på. I Sverige, for eksempel, har de gått over fra omsorgslønn til personlig styrt assistanse, det vil si en offentlig betalt hjelper. Denne kan familien disponere fritt til ulike gjøremål, og dette gjør det mulig for mødrene å være ute i yrkeslivet og ha en normal jobb og inntekt.

Men la oss nå ikke gå i den fellen vi så ofte gjør, at alle skal ha det likt! Et fleksibelt system som kan møte familien der den trenger det, vil kanskje demme opp for den frustrasjonen de opplever etter å ha blitt lovet at kommunene skal bygge de nødvendige boligene, uten at noe skjer. Vi må få en presisering av når en har rett til støtte, og at når retten inntrer, så har en krav på hjelp. Men selve hjelpen kan utløses på flere måter. For noen vil de ekstra kronene være svært viktig, mens for andre vil muligheten til å være yrkesaktiv telle mest. •••

Sølvi